

## ਉੱਤਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ'

ਡਾ. ਸਰਵਜੀਤ ਕੌਰ

ਉੱਤਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ (Late-Capitalism) ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮੰਤਵ ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਸਮਰੂਪੀਕਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਫੈਲਾਅ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ (ਭੂਮੰਡਲੀਕਰਨ, ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ) ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪੱਛਮੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ “ਉੱਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਦਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਅਥਾਹ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸੌਖੇ ਬਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਸਾਰੀਆਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਤਿ ਦੀਆਂ ਜਾਂਗਲੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਖਿਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਢਾਹ ਮਾਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਂਗਲੀਆਂ ਦੀ ਤੀਖਣ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਠੀ ਨਫ਼ਰਤ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸ਼ਕਲ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ।” ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਨੇ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਮੂਹ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨਾਲੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰੋੜਿਆ ਮਰੋੜਿਆ ਹੈ, ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਰੂਪਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਏਜ਼ਾਜ ਅਹਿਮਦ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਪਿਛੇ ਲੁਕਵੇਂ ਮੰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟਾ ਨਾਲ ਉਘਾੜਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਵਿਸ਼ਵ-ਸਮਾਨਤਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰੋਕਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ ਕੇਵਲ ਏਨੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਭ ਕੁੱਝ ਨੂੰ (ਸਾਰੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ) ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਥਾਨਕ 'ਪੱਧਰ' 'ਤੇ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਤੇ ਭੂਮੰਡਲੀ ਦੋਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਫ਼ਰੋਖ਼ਤ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਤਪਾਦਨ ਸਥਾਨਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਮੂਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਗੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਮਕਸਦ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇ ਸੁਪਨੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ

ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਲੱਛਣਾਂ ਲਈ, ਅਨੰਤ ਗਲਤ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਰਹੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਸਮੂਹਕ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।<sup>2</sup> ਸੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਨੇ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ, ਖੇਤਰ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਜੋਕੇ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਪੇਸ ਲਈ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੌਰਵਸ਼ਾਲੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਇਤਿਹਾਸ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਕਰਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਉਤਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਗਰ ਸਾਧਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮੂਹਾਂ ਤੇ ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਅਜੋਕੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

**‘ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ’** ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉੱਤਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਅਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਸਮੂਹ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣਾਂ ਦੇ ਸਮਰੂਪੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਅਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ, ਔਰਤ ਦੀ ਦੇਹ ਕੇਂਦਰਿਤ ਵਪਾਰੀਕਰਨ, ਗ਼ੈਰ ਜਰੂਰੀ ਅਤੇ ਅਨੈਤਿਕ ਜੰਗਾਂ-ਯੁੱਧਾਂ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਦੀਆਂ ਵਿਕਸਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਉਲਾਰ ਬਿਰਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇੰਮੀਗਰੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਮੇਤ ਅਤਿ ਵਿਕਸਿਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਕਾਰਨ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਖਪਤਕਾਰੀ ਰੂਚੀਆਂ ਦੇ ਪਾਰ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਗੌਰਵਮਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਸਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਪਛਾਣ ਦੀ ਪੁਨਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕਲਾਤਮਕ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਅਮਾਨਵੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। **ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ** ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਪੰਜ ਕਹਾਣੀਆਂ **ਹੜ੍ਹ, ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ, ਪਤਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕੇ ਜਿਸਮ, ਮੁਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਨਦੀਨ** ਰਾਹੀਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਜਟਿਲ ਕਥਾਨਕ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਿਰਤਾਂਤ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

**ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ** ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰਾ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ *ਹੜ੍ਹ* ਵਿਚ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਤਰ ਸੁਖਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਐਰਿਕਾ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ 9/11 ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਉਪਭੋਗੀ ਜਾਂ ਖਪਤਕਾਰੀ ਰੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਤਾਪ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਰਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਵਿਚ ਜਿਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਘਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਖੁੱਸ਼ ਹੋਈ ਐਰਿਕਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਸੁਖਪਾਲ ਨੂੰ ਚਕਾਚੌਧੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ *“ਹੇ ਪੌਲ ! ਮੈਂ ਲੱਖਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਆਂ। ਨੌ ਮੌਰ ਜੋਬ, ਬੀ. ਐਮ. ਡਬਲਯੂ. ਸੈਵਨ ਸੀਰੀਜ਼ ਕਾਰ, ਗਵਿਨਚੀ-ਗੂਚੀ ਦੀਆਂ ਟੌਪ ਕਲਾਮ ਡਰੈਸਾਂ, ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੁਲ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਘਰ ਰੱਜ ਕੇ ਐਸ਼ ਕਰਨੀ ਆਂ।”*<sup>3</sup> ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਉੱਤਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ/ਪੰਜਾਬੀ, ਅਰਧ ਜਾਰੀਰੂ/ਅਰਧ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਅਵਚੇਤਨ ਵਾਲੇ ਸੁਖਪਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। *“ਡਾਰਲਿੰਗ। ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੁਝਵਾਨ ਮੰਨਦੀ ਐਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੰਨਾ ਕਿ ਹਾਲੇ ਕਾਰਾਂ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਨਾ ਪੈ, ਜਿਸ ਕੈਟਕੀ ਸਟੋਰ 'ਚ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਉਹ ਵਿਕਾਉ ਹੈ, ਸੇਅਰ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕਰੇਂਗੀ। ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਣਾ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ।”*<sup>4</sup> ਸੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਭਾਰਤੀ/ਪੰਜਾਬੀ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਖਪਤਕਾਰੀ ਰੂਚੀਆਂ ਦੇ ਅਰਧ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, *ਹੜ੍ਹ* ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਤਿ ਵਿਕਸਿਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਅੰਧਾਧੁੰਧ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ 'ਹੜ੍ਹ' ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਸੁਖਪਾਲ '**ਹਰੀਕੋਨ ਕੈਟਰੀਨਾ**' ਦੀ ਮਾਰੂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ 'ਹੜ੍ਹ' ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਟੋਰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਪਤਨੀ (ਐਰਿਕਾ) ਅਤੇ ਜੇਕਜੀਤ (ਪੁੱਤਰ) ਨੂੰ *ਸੁਰੱਖਿਅਤ* ਹੋਟਲ ਵੱਲ ਤੌਰ ਕੇ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਖੁਦ ਵਧੇਰੇ ਡਾਲਰ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਤੁਫ਼ਾਨ 'ਈਵਾਨ' ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਡਾਲਰ ਕਮਾਏ ਸਨ ਪਰੰਤੂ

ਕੈਟੇਗਰੀ ਤਿੰਨ ਵਾਲਾ **ਹਰੀਕੋਨ ਕੈਟਰੀਨਾ** ਉਸਦੇ ਸਟੋਰ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਤੈਰ ਕੇ *ਸੁਰੱਖਿਅਤ* ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ, ਅਤਿ-ਵਿਕਸਿਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਨਾਸ਼ ਲੀਲਾ ਨੂੰ ਸੁਖਪਾਲ ਦੇ ਤੈਰ ਤੇ *ਸੁਰੱਖਿਅਤ* ਟਿਕਾਣੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਕਲਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਣਿਆਂ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਵਾਹਕ ਬਣੇ ਇਹ ਸਾਧਨ ਮਨੁੱਖੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ “ਉਹ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਵਹਾਅ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਤੈਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਹਾਅ ਧੀਮਾ ਸੀ। ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਦੁਖਤਾਂ, ਖੰਭਿਆਂ ਅਤੇ ਸਟਰੀਟਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਬੋਰਡਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਦੁਖਤਾਂ 'ਚ ਫ਼ਸੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ। ਮੇਜ਼ਾਂ-ਕੁਰਸੀਆਂ, ਟੀ. ਵੀਆਂ., ਡੀ. ਵੀ. ਡੀਆਂ., ਲੈਪਟੋਪਾਂ ਅਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਸਤਾਂ 'ਚ ਘਿਰਿਆ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਉਹ ਦੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇ ਕਰਦਾ ਚਾਰ ਮੁਹਰੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆ, ਉਸਨੂੰ ਇੰਜ ਲਗਾ ਜਿਵੇਂ ਖਤਰਨਾਕ ਸ਼ਾਰਕ ਮੱਛੀਆਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।”<sup>5</sup> ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਆਪਦਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਨਾਂ ਹੋ ਕੇ ਨਵ-ਬਸਤੀਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਰਥਚਾਰੇ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਲਈ ਸਪੇਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕੁਟਿਲ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਸਿਟਾ ਸੀ। ਹੜ੍ਹ ਪੀੜ੍ਹਤ ਸੁਖਪਾਲ ਜਦੋਂ *ਸੁਰੱਖਿਅਤ* ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਲਖਬੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਰੋਬ (ਨੀਗਰੋ) ਆਦਿ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਅੰਤਰ ਸੰਵਾਦ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਕਰੋਧੀ ਪਿੱਛੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੋਬ (ਨੀਗਰੋ) ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ “ਸਾਡੀ ਤਬਾਹੀ ਨਾਈਨ-ਅਲੈਵਨ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੇ ਜੰਗ ਦੇ ਬਿਗਲ ਬਜਾ ਕੇ ਫੌਜਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਤੇ ਚਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ।”<sup>6</sup> ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਉਪਾਅ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਫ਼ਸਰ ਕੀਥ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ “ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਇਰਾਕ ਵੱਲੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ।..ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਲੈਵਲ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਹੜ੍ਹਾਂ-ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੀ ਕੌਰ ਆਫ ਇੰਜੀਨਅਰਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੰਨ੍ਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਮੁਰਮੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਕਰਨ

ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। 'ਕੋਰ' ਨੇ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹ ਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੰਨ੍ਹ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਨੀਵੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਵਗ ਗਿਆ।''<sup>7</sup> ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਅੰਨੇ ਵਹਾਅ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇਲ-ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਕਿਤੀ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੀ ਕਰੋਪੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਖਬੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ 'ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਤਾਂ ਹੈਗਾ ਈ ਐ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਤੇਲ-ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠ ਤੇਲ-ਪਾਈਪਾਂ ਦਾ ਜ਼ਾਲ-ਵਿਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੀ ਤੇਲ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਵਗਾ ਕੇ ਇਹ ਆਪ ਤਾਂ ਅਨ੍ਹੀਂ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਖੋਖਲੀ ਕਰ ਛੱਡੀ ਏ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਏ ਸਨ।''<sup>8</sup> ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਪੂੰਜੀ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਖਿਲਵਾੜ ਬਾਰੇ **ਸਿਪਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ** ਦੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਬਾਰੇ ਲਖਬੀਰ ਕੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭੰਨ ਤੋੜ ਸਿਪਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਵਾਸਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜਲ ਮਾਰਗ ਹੈਗੇ ਸਨ ਪਰ ਸਿਪਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਦੋਬਦਲ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਜਲ-ਮਾਰਗ ਬਣਾ ਲਏ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਾਟ ਘਟਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਇਹ ਢੋਅ-ਢੁਆਈ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤਾਂ ਵੱਧਾ ਲਏ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।''<sup>9</sup> ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਵਰਤਾਰੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਵੀ ਖਪਤ ਦੀ ਅਸੀਮ ਲਾਲਸਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਪਤਕਾਰੀ ਰੂਚੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਪ੍ਰਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਦੋਸ਼ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਤੇਲ, ਪੈਟਰੋਲ, ਗੈਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਣਦੀਆਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦਦਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਅਸੀਂ। ਲੋੜ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ। ਸਾਡੀ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਵਗਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਹੜ੍ਹ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ ਹਾਂ।''<sup>10</sup> ਸੋ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਖਪਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਕਰਤਾ ਨਾਂ ਰਹਿ ਕੇ 'ਕਰਮ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਿਰਤ

ਰਾਹੀਂ ਕੁੱਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ ਉਪਭੋਗੀ (Consumer) ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਭਵਿੱਖਮੁੱਖੀ ਵਿਸਥਾਪਨ ਵੱਨ ਧਕੇਲਦਾ ਹੈ।

ਨਵ ਬਸਤੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਅਧੀਨ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਭਿਅਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਅਤਿਅੰਤ ਅਮਾਨਵੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। **ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ** ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਟਾਈਟਲ ਕਹਾਣੀ ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਮਾਈਕਲ ਮੂਲ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨੇਟਿਵ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਮਨੋਰੋਗੀ ਹੈ ਉਸਦੇ ਮਨੋਰੋਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਬਸਤੀਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਨੇਟਿਵੀ ਮੂਲ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀਅਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਰੋਜ਼ੈਨ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜਿਨਸੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਵਾਂਗ ਅਨੇਕਾਂ ਨੇਟਿਵੀ ਮੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ ਜਰੂਰੀ ਬੰਦਸਾਂ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਉਤੇ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਬਾਲਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਜਿਨਸੀ, ਮਾਨਸਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਨ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮਾਈਕਲ ਨੂੰ ਮਨੋਰੋਗੀ ਬਣਾਇਆ, ਉੱਥੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਰੋਜ਼ੈਨ ਵਾਂਗ ਆਦਿ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਨੋਰੋਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਮਾਈਕਲ ਜਦੋਂ ਨੇਟਿਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਦਮਿਤ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚੋਂ ਦੁਖਾਂਤ ਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ *“ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਕਲੇਮ ਭੇਜਣ ਲਈ ਜੌਰ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਮਾਈਕਲ ਰੋਹ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਚੰਗਿਆੜੇ ਛੱਡਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਬੋਲਿਆ, “ਸਾਡੇ ਜਖ਼ਮ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਹਨ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਭਰੇ ਜਾਣੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਨੇਟਿਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਰਿੱਸਦੇ....।”*<sup>11</sup> ਮਾਈਕਲ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਜਖ਼ਮਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਰੋਜ਼ੈਨ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਨਸੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸਫ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਦਾ ਡੂੰਘੀ ਨਾਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਈਕਲ ਦੀ ਬਚਪਨ ਦੀ ਫਰੈਂਡ ਕਲੈਰਾ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੋਂ ਛੁਟਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀਅਲ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਦਾ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਈਕਲ ਦੀ ਕਾਂਉਸਲਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਤਰ ਬਾਜ਼ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਕੀ ਉਹ ਹੋਰ ਲੜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਗੰਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।”<sup>12</sup> ਤਾਂ ਮਾਈਕਲ ਦਾ ਜੁਵਾਬ ਸੀ “ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਲੜਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਲੁਕੇਅ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਰਮ ਕਿਹੜੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਲੜਕੇ ਢੀਠ ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਸਾਡੀ ਬਾਸਕਿਟਬਾਲ ਟੀਮ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਬਰੱਦਰ ਅਲਬਰਟ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਈਕ ਕਰਦੈ। ਸਪੇਸ਼ਲ ਡਾਈਟ ਲੁਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਏ। ਕੋਈ ਫਾਲਤੂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਐਸ ਕਰਦਾ।”<sup>13</sup> ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਦੋਂ ਮਾਈਕਲ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ “ਮਾਈਕ ! ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਚੋਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਖੋਹ-ਖਰਾਬੀ ਹੋਈ? ਤਾਂ ਮਾਈਕਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ “ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਬਾਅਦ ਕਲੈਰਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕੁਕਰਮੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਲੜਕੀ ਉਸਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਚ ਸੱਦ ਲੈਂਦਾ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਪੱਖੋਂ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਕੇ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਚੌਗਾ ਪਾ ਦਿੰਦਾ। ਫਿਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ, ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਹਵਾ 'ਚ ਉਛਾਲ ਦੇਂਦਾ। ਲੜਕੀਆਂ ਅਲੁੜ ਸਨ, ਉਸਦੇ ਜ਼ਾਲ 'ਚ ਫਸ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਇਹ ਗੇਮ ਉਹਨੇ ਕਲੈਰਾ ਨਾਲ ਵੀ ਖੇਡਨੀ ਚਾਹੀ। ਉਹ ਕਲੈਰਾ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਉਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਉਸਦੀ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਏਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੰਦੀ ਵੱਡੀ ਕਿ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਆਇਆ।”<sup>14</sup> ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਈਕਲ ਦਾ ਮਨੋਸੰਤਾਪ ਆਪਣੀ ਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਕਲੈਰਾ ਦੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਹੀਣਤਾ ਗ੍ਰੰਥੀ. ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰੰਤੂ ਆਪਣੀ ਹੀਣਤਾ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਬਸਤੀਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਨੇ ਜੋਬ ਸਮੇਂ ਜੋਸਿਫ ਨਾਂ ਦੇ ਗੌਰੇ ਦੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਵਿਦਰੋਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਰਣਾਤਮਕ ਬਿਆਨ ਹੈ “ਕਲੈਰਾ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠੇ ਨਾ ਬਣਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸੋਚ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਬੈਠੇਪਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਉਂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਲਕਬ ਤਾਂ ਗੌਰਿਆਂ ਨੇ ਨੈਟਿਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਵਿਚ ਖੁਣ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਜੋਬ 'ਤੇ ਜੋਸਿਫ ਨਾਂ ਦਾ ਗੌਰਾ ਉਸਨੂੰ ਜੰਗਲੀ, ਅਸੱਭਿਅਕ ਤੇ ਬੋਣਾ ਵਰਗੇ ਸੰਬੋਧਨਾਂ ਨਾਲ ਛੁਟਿਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਲਫਜ਼ ਉਸਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ਾਬ 'ਤੇ ਛਿਟਿਆ ਵਾਂਗ ਪੈਂਦੇ ਪਰ ਉਹ ਸਬਰ

ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਦਾ ਸਬਰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਿਆ। “ਅਸੱਭਿਅਕ ਤੇ ਬੋਣਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਹੈ। ਮਾਈਕਲ ਨੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾਕੇ ਕਿਹਾ।

ਉਹ ਕਿਵੇਂ?’

“ਜੇ ਤੂੰ ਸੱਭਿਅਕ ਤੇ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦੇ ਬੋਲ ਨਾਂ ਬੋਲੇ।

“ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ ਇਸ ਲਾਇਕ।”

“ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੁਣ ਕਹਿ ਕੇ ਵੇਖ। ਮਾਈਕਲ ਤਲਖ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਤੂੰ ਅਸੱਭਿਅਕ ਹੈ, ਬੋਣਾ ਹੈ, ਜੰਗਲੀ ਹੈ। ਜੋਸਿਫ ਭੂਤਰ ਗਿਆ।<sup>15</sup>

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਬਸਤੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਰੂਪਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮਾਨਵ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਸਿਰਫ ਜਿਨਸੀ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਸਗੋਂ ਨਵ-ਬਸਤੀਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਬੇਰੋਕ ਵਹਾਅ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਹਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਵਿਲੁਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਇਕ ਉਦਹਰਾਨ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸ਼ੀਅਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੇ ਕਠੋਰ ਸੱਜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਈਕਲ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਦੋਸਤ ਅਰਨੀ ਫੋਰੰਟੀਅਰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮੈਸ ਦੇ ਖਾਣਿਆਂ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਬਰਦਰ ਅਲਬਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਨਸਲੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕੀਤਾ। “ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਕਸੂਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਕ ਮੈਸ ਦੇ ਖਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਤੇ ਦੂਜਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਚਮੜੇ ਦੇ ਪਟੇ ਨਾਲ ਏਨਾ ਕੁਟਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਰਾਤਾਂ ਸੁੱਪਨਿਆਂ 'ਚ ਬਰੜਾ-ਬਰੜਾ ਉਠਦੇ ਰਹੇ।”<sup>16</sup> ਸੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਅਧੀਨ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉੱਤਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਸਤੂ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਅਨੈਤਿਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ‘ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕੇ ਜਿਸਮ’ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ‘ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕੇ ਜਿਸਮ’ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਵਿਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪਿਠਭੂਮੀ ਵਿਚ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ



ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਮਾਡਲ ਮਨੀਸ਼ਾ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਤੋਂ ਟੋਪ ਮਾਡਲ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਮਨੀਸ਼ਾ ਮਾਡਲਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਸੰਗਮ ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਟਾਪ ਮਾਡਲ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸਿਸਟਮ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਨਗਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਮੁਕਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਨਾਰੀਤਵ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦਵੰਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਟੋਪ ਮਾਡਲ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਂਸ ਏਂਜਲਸ ਪਹੁੰਚੀ ਮਨੀਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੇਨ ਫਿਲਿਪ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਵੱਖਰਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਆਈਟਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮਨੀਸ਼ਾ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਵੇਨ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਇਹ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਫੈਸ਼ਨ+ਮਨੋਰੰਜਨ। ਪੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਡਲਾਂ ਪੌਲ-ਡੈਂਸ ਕਰਨਗੀਆਂ।” ਤਾਂ ਮਨੀਸ਼ਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

“ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪੌਲ-ਡੈਂਸ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ।” ਮਨੀਸ਼ਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਈ<sup>17</sup>

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ! ਤੂੰ ਹੋਰ ਆਈਟਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਸਰ ਕੱਢ ਲਈ।”

“ਉਹ ਕਿਹੜੀਆਂ।

“ਵਸਤਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮਸਤੀ ਪਹਿਨਕੇ।” ਵੇਨ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੀਂ ਹੱਸਿਆ

“ਕੀ ਮਤਲਬ, ਨਗਨ ਹੋ ਕੇ? ਮਨੀਸ਼ਾ ਝੰਜਲਾਂ ਉੱਠੀ।

“ਨਗਨ ਨਹੀਂ, ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਇਕ-ਇਕ ਪਤਾ ਲੱਟਕਾ ਕੇ।

“ਵੇਨ ਤੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ?” ਤਲਖ ਹੋਈ ਮਨੀਸ਼ਾ ਬੋਲੀ, “ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪੌਰਨੋਗਰਾਫੀ ਏ। ਫੈਸ਼ਨ ਕਪੜਿਆਂ ਤੇ ਮੇਕਅਪ ਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਜੇ ਮਾਡਲਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮਾਂ 'ਤੇ ਕਪੜੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਫੈਸ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇਗਾ?”

“ਪਰ ਸ਼ੋਅ-ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਜ਼ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗਦੇ ਨੇ।”<sup>18</sup> ਸੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰਾ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਹਨਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਔਰਤ ਦੀ ਦੇਹ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਦਵੰਦਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤੇ ਦੇਹੀ ਤਲਿਸਮ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਆਈ ਔਰਤ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਵਚੇਤਨ ਛਿਣ-ਭਰ ਲਈ ਤਾਂ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਰਹੀ ਔਰਤ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮਕੜ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫੱਸੀ ਉਸਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ

ਦੀ ਮਾਡਲ ਮਨੀਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੰਪਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫੈਸ਼ਨ ਮਾਡਲਿੰਗ ਵਿਚ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਤਣਾਅ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਗਲਬਾਤ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ : “ਦੇਖ ਮਨੀਸ਼ਾਂ। ਮੇਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੱਜਣ-ਸੰਵਰਨ ਜਾਂ ਫੈਸ਼ਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਨਗਨਤਾ 'ਤੇ ਹੈ। ਸੁਧੀਰ ਨੇ ਕੁੱਝ (ਢਿਲਾ) ਪੈਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

“ਮੈਂ ਨਗਨਤਾ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਮਾਡਲਿੰਗ, ਹੌਰਨਾਂ ਜੋਬਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਜੋਬ ਏ, ਆਰਟਫੁੱਲ ਜੋਬ।” ਮਨੀਸ਼ਾ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਗਰੂਰ ਸੀ।

‘ਸੁਧੀਰ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨਹੀਂ, ਪਤਨੀ ਚੋਂ ਛੁੱਟ ਪਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਔਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਕੜਕਿਆ “ਜਿਸ ਜੋਬ 'ਚ ਕੋਈ ਐਥਿਕ ਹੀ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜੋਬ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

“ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨਿਆਂ 'ਚ ਜੇ ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਏ ਤਾਂ ਸਦਾਚਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ... ਜਿਸ ਜੋਬ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਏ, ਜਿਸ ਜੋਬ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਫੁੱਲਫਿਲਮੈਂਟ ਮਾਣ ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ।”<sup>19</sup>

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਰਧ/ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਅਵਚੇਤਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਫੁੱਲਫਿਲਮੈਂਟ ਮਾਣਨ ਦੀ ਆਸ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਮਾਡਲਿੰਗ ਵਿਚ ਟੋਪ ਮਾਡਲ ਬਣਨ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿਚ ਮਨੀਸ਼ਾ ਦੀ ਨਾਰੀਤਵ ਅਤੇ ਕਲਾ 'ਤੇ ਸੁਹਜ ਦੀ ਸੰਗਮਤਾ ਭਰਪੂਰ ਹਸਤੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਹੀ ਡਿਸਪਲੇਅ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਬਰਾੜ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ “ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਮਾਨਵੀ-ਪ੍ਰਬੰਧ (ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ) ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਿਰੇਜ਼ਗੀ। ਸੌ ਨਵ ਪੂੰਜੀਵਾਦ (ਭਾਵ ਅਮਾਨਵੀ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲਾ ਭੂਮੰਡਲੀਕਰਨ) ਇਕੱਲਤਾ, ਬੇਗਾਨਗੀ, ਵਰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਪਾਦਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੰਚਨਾ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਂਦ ਦਾ ਭੰਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸਲੀਲਤਾ, ਲੱਚਰਤਾ, ਨਗਨਤਾ ਨੂੰ ਬਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰੂਰਤਾ, ਬਰਬਰਤਾ ਅਤੇ ਵਲਗਰਤਾ ਵਰਗੇ ਅਮਾਨਵੀ ਮੁੱਲਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭੂਮੰਡਲੀਕਰਨ (ਨਵ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ) ਵਿਚ ਇਕ

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤੱਤ ਸਰੂਪ ਹੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੰਭੀ, ਲਾਲਚੀ, ਪਖੰਡੀ ਅਤੇ ਪਾਪੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਰਚਨਾ ਦੀ ਚੜਤ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚਾ ਸਮਾਜਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਜਾਮਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।<sup>20</sup> ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜਟਿਲ ਵਸਤੂ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਫਸੀ ਮਨੀਸ਼ਾ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚੋਂ ਅਨੈਤਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਰੋਹ ਉਭਰਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਖਪਤਕਾਰੀ ਰੂਚੀਆਂ ਅਤੇ ਅਤਿ ਵਿਕਸਿਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਉਸਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਵਿਹਾਰਕਤਾ ਵਿਚ ਪਰਵਰਤਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉੱਤਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਲਣ ਵਿਚ ਉਹ ਕਲਾ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਾਮੁਕਤਾ ਦੀ ਉਤੇਜਨਾ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵਪਾਰਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਲਾਹੇ ਦੀ ਵਸਤੂ ਵਿਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਦੇਹ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਚਲਣ ਨੂੰ ਮਨੀਸ਼ਾ ਦੀ ਹੋਣੀ ਰਾਹੀਂ ਵਰਣਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ‘‘ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੈਂਪ ਤੇ ਚੜੀ ਤਾਂ ਦੋਨੀ ਪਾਸੀਂ ਬੈਠੇ ਫੈਸ਼ਨ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਮੀਡੀਆਕਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਚੌਣਵੇ ਦਰਸਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਸਾਹਵੇਂ ਉਸਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਮਟਕ ਉਖੜ ਜਿਹੀ ਗਈ। ਗਾਉਨ ਉਸਦੇ ਆਪ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਵਾਲਟਰ ਨੇ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਗਲਮਾ ਹੋਰ ਨੀਵਾਂ ‘ਤੇ ਮੱਜੀ ਲੱਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਪਿੰਨੀ ਤਕ ਦਾ ਕੱਟ ਪੱਟ ਤੀਕਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ‘ਤੇ ਹੁਣ ਅੱਧੋਂ ਵੱਧ ਨੰਗਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਿਸਮ ਉਸ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਮ ਉਪਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਸਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਭਾਂਪ ਦਿਆਂ ਉਸਦੀ ਮਟਕ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ। ਚਿਹਰਾ ਮੁਸਕਰਾ ਉਠਿਆ... ਰੈਂਪ ਦੁਆਲਿਉਂ ਉੱਠੀ ਟਿੱਪਣੀ। ‘ਐਨ ਐਂਜਲ ਆਨ ਦਾ ਅਰਥ’ ਕੰਨੀ ਪੈਂਦਿਆ ਉਸਦਾ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ।..... ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਫੈਸ਼ਨ-ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਮਨੀਸ਼ਾ ਨੂੰ ‘ਖੁਸ਼ਆਮਦੀਦ’ ਆਖਦਿਆਂ ਉਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਟੋਰਾਂਟੋ, ਵੈਨਕੁਵਰ, ਮਾਂਟਰੀਅਲ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਦੀ ਚੰਗੀ ਚਰਚਾ ਹੋਣ ਲਗੀ ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਰੂਆਨਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੁੱਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।’’<sup>21</sup> ਔਰਤ ਦੀ ਦੇਹ ਅਧਾਰਿਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਖਪਤ ਨੂੰ ਵੱਧਾਉਣਾ, ਉਪਭੋਗੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਫੈਲਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਮੰਡੀ ਲਈ ਸਪੇਸ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੋਡੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਖਪਤ ਨੂੰ ਚਰਮ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਵਸਤੂ ਯਥਾਰਥ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਧਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਅਨੈਤਿਕ ਲਾਲਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਹਾਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਨੀਸ਼ਾ ਵੇਨ ਨੂੰ ਪੱਤਿਆ ਵਾਲੀ ਆਈਟਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੇਨ ਦਾ ਤਰਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਮਨੀਸ਼ਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਨਗਨ 'ਤੇ ਕਾਮ ਉਕਸਾਉਂਦੀ ਮਾਡਲਿੰਗ ਦਾ ਆ ਗਿਆ ਏ... 'ਏ-ਵਨ' ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਕਰੇਗਾ ਕੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੇ 'ਪੁਸ਼-ਅਪ-ਬਰਾ' ਬਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਕੀ ਐ? ਮਨੀਸ਼ਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਏ "ਹਾਂ ਪਤਾ ਏ ! ਉਹੀ ਬਰਾ ਮਿਸ਼ੈਲ ਨੂੰ ਪੁਆ ਕੇ 'ਮੈਕਸਿਮਾ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਚ ਉਹਦੇ 'ਨਿਊਡ' ਛੱਪਵਾ ਕੇ ਕਰੇਗਾ ਨੇ ਹੀ ਤਾਂ ਮਿਸ਼ੈਲ ਨੂੰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਤਾ। ਵੇਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ "ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮਿਲੀਅਨਜ਼ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਕੀਤਾ। ਤੇ 'ਏ-ਵਨ' ਏਜੰਸੀ ਜੋ ਆਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅੱਜ ਟੋਪ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਏ।"<sup>22</sup> ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇਹ ਕੇਂਦਰਿਤ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਮਾਡਲਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਮਿਸ਼ੈਲ ਨੇ ਨਿਊਡ ਤਸਵੀਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਤੇ 'ਏ-ਵਨ' ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਟੋਪ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਸੋ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਾ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਔਰਤ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਡੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਖਪਤ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ੋਅ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਗੈਰ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕੀ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ (ਮੈਰੂਆਨਾ) ਦੇ ਸੂਟੇ ਤੱਕ ਲਗਵਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਨਿਰੋਲ ਅਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਲਾ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੋਆਂ ਦਾ ਕਾਲਾ ਸੱਚ ਅਵੈਧ ਦੇਹੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ੈਲ ਟਾਪ ਮਾਡਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਿਸ਼ੈਲ ਦੀ ਸਪਾਈਇੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਈਵਾ ਦਾ ਮਨੀਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ "ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਹੋਟਲ ਮੂਰੇ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਉਦੋਂ ਮਿਸ਼ੈਲ ਦੀ ਸਪਾਈਇੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਉਠ ਕੇ ਇਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਰੋਬਿਨ ਜਲਵੇਗਰ ਕੋਲ ਗਈ ਸੀ, ਦੇਹੀ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ।"<sup>23</sup> ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਅਨੈਤਿਕ ਦੇਹੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਜੱਜ

ਰੋਬਿਨ ਜਲਵੇਗਰ ਨਾਲ ਦੇਹੀ ਸੰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਮਨੀਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੁਹਜਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿਸ਼ੈਲ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਾਸਾਰ ਲਈ ਗੈਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯੁੱਧ ਲੜਨਾ ਅਤੇ ਹੱਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਫੈਲਾਣਾ ਅਮਾਨਵੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। **ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ** ਵਿਚਲੀ ਕਹਾਣੀ 'ਮੁਹਾਜ਼' ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਕੋਨੈਡੀਅਨ ਫੌਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਪਰਸਥਿਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲਕਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਰੂਪ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਨੈਨਸੀ ਦਾ ਪਤੀ ਸਟੀਵ ਬਰਟਨ *ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ* ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਇਕ ਮਨੋਰੋਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਫੌਜ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਰੱਲ ਕੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਯੁੱਧ ਲੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ '**ਪੀਸ-ਕੀਪਰਜ਼**' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ ਲੜਾਈ ਪੂੰਜੀ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਲਾਭ ਦੇ ਲੁਕਵੇਂ ਮਨੋਰਥ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਮਾਰੇ ਗਏ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੀ ਕਲਾਤਮਕਤਾ ਟਿੰਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਟੀਵ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੈਨਸੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਖਾਉਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਟਿੰਮ ਅਤੇ ਨੈਨਸੀ ਦੀ ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਅਮਾਨਵੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ ਕਰਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ "*ਮੌਮ ! ਜਦ ਸਾਡੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਕੋਲ ਏਨੇ ਵੱਧਿਆ ਹਥਿਆਰ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸਫਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ*"<sup>24</sup> ਤਾਂ ਨੈਨਸੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਵੱਧਿਆ ਹਥਿਆਰ ਹੋਗੇ ਨੇ। "ਉਹ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ?" "ਦੇਸੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਪਰ ਵਧੀਆ ਨਵੀਨ ਹਥਿਆਰ ਉਹ ਇੱਧਰੋਂ-ਉਧਰੋਂ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ।" "ਕਿੱਥੇ?" "ਕੁਝ ਦੇਸ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਕਰਦੇ ਨੇ।" "ਵੱਢ ! ਵੈਪਨ ਬਿਜ਼ਨਿਸ।" ਟਿੰਮ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਰੰਟ ਵੱਜਾ ਉਸਦਾ ਹੈਰਾਨਗੀ ਨਾਲ ਝੰਜਲਾਇਆ ਚਿਹਰਾ, ਪਲਾ, ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਿਆਰ ਵਾਂਗ ਭੱਖ ਉਠਿਆ। ਖਰੂਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਬੋਲਿਆ। "ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਡੈਡ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ 'ਕਲੇ ਤਾਲਿਬਾਨ' ਨਹੀਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਹਨ... ਆਈ ਡੌਟ ਅੰਡਰਸਟੈਂਡ ਦਿਸ ਬੁਲਸ਼ਿਟ।"<sup>25</sup> ਸੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਤੰਕ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੰਭ ਅਧੀਨ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ

ਇਹ ਲੜਾਈਆਂ ਨਿਰੋਲ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਮਾਤਰ ਹਨ।

ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ **ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ** ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਤਹਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤਰ-ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਸਤੂ-ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਉਪਭੋਗੀ ਰੂਚੀਆਂ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਤਰਕ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵੀ ਉਪਭੋਗੀ ਰੂਚੀਆਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਇਸਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚ ਫੱਸ ਕੇ ਉਪਭੋਗੀ ਰੂਚੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੜ੍ਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਐਰਿਕਾ, ਪੱਤਿਆ ਨਾਲ ਢੱਕੇ ਜਿਸਮ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਸਤੂ ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਨਦੀਨ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਪਰਸਥਿਤੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਚ ਆਏ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਖਾਇਕ ਹਨ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਤਲਿਸਮ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਮਨੁੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਉਪਭੋਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਉਪਭੋਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਭੋਗੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਮਨੁੱਖ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਤਮਾਮ ਵਸਤੂ ਯਥਾਰਥ ਅਤੇ ਸੁੱਖ-ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦਾ ਉਪਭੋਗ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣਾ ਨੈਤਿਕ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੋਂ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਅਤੇ ਵਾਹਕ ਬਣੇ ਸਾਧਨ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਹੜ੍ਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਦੰਪਤੀ ਤਣਾਅ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਲਾਲਸਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਪਭੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਐਰਿਕਾ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਉਪਭੋਗੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੈਫਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਬਾਹਰੇ ਸੰਬੰਧਾ ਕਾਰਨ (ਸੁਖਪਾਲ ਅਤੇ ਐਰਿਕ) ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੈਕਜੀਤ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਐਰਿਕਾ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਜਦੋਂ ਜੈਫਰੀ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਦੇਹੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਚਾਈ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਝੰਬਿਆਂ ਸੁਖਪਾਲ ਈ. ਮੇਲ ਵੇਖਣ ਬਾਅਦ ਲੇਡੀ ਆਫ ਦਾ ਲੇਕ ਰਿਜ਼ਨਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸੈਂਟਰ ਬੇਟੋਨ ਅਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਕੇ ਪਤਨੀ ਐਰਿਕਾ ਤੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਰਿਕਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਆਧੁਨਿਕ ਪੱਛਮੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਦੀ ਵਿਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਗਾਥਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ “ਐਰਿਕਾ ਨੇ ਲੰਮਾ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ ’ਤੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ, “ਮੇਰੀ ਤੇ ਜੈਫਰੀ ਦੀ ਹੋਟਲ ’ਚ ਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਲਾਨ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹ ’ਚ ਪੈਂਦੇ ‘ਟਾਰਗਿਟ’ ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਪਲਾਜ਼ੇ ਦੇ ਪਾਰਕਿੰਗ-ਲੌਟ ’ਚ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਅਗਾਂਹ ਅਸੀਂ ਇਕੋ ਕਾਰ ’ਚ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਲੇਟ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ

ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਕਾਰ 'ਚ ਚੱਲ ਪਏ। ਅਜੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਹੀ ਗਏ ਸਾਂ ਕਿ ਮੁਹਰਿਉਂ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਭੈਭੀਤ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਾਈਫ ਜੈਕਟ ਸੀ, ਉਹ ਹਰਾਮੀ ਜੈਫਰੀ ਨੇ ਪਾ ਲਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ “ਮੈਂ ਦੋਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲੈਨਾ। ਤੂੰ ਤੈਰ ਕੇ ਆ ਜਾ। ਉਸ ਬੇਈਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਜੇਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।”<sup>26</sup> ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਸੁਖਪਾਲ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚਲਾ ਅਹਿਮ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਕੇ ਐਰਿਕਾ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ, ਉਪਭੋਗੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲਾ ਐਰਿਕਾ ਦਾ ਅਵਚੇਤਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਉੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਰਿਕਾ ਦਾ ਸਵੈਮਾਨ ਝੰਜੋੜਿਆ ਗਿਆ “ਕੋੜੀ ਸੁਰ 'ਚ ਬੋਲੀ, ਤੂੰ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਦੇਈ ਜਾਨੈ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ.... ਤੇਰੀਆਂ ਨਾ ਮੁਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਹਸਰ ਹੈ ਇਹ। ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਅੰਨੀ ਦੌੜ 'ਚ ਪੈ ਕੇ ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕਲੀ ਨਾਂ ਛਡਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਾਪਰਨਾ... ਹੁਣ ਜੇ ਤੂੰ ਤੌੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਹੀ ਕਰਨੈ, ਤੇਰੀ ਮਰਜੀ।”<sup>27</sup> ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਢਕੇ ਜਿਸਮ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮਾਡਲਾਂ, ਪ੍ਰੋਡੋਸਰਾਂ, ਜੱਜਾਂ ਆਦਿ ਸਭ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਾ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੁੰਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਨਾਰੀਤਵ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਉਪਭੋਗ ਦੀ ਵਸਤੂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਟਾਪ ਮਾਡਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ੈਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਗ ਪ੍ਰਦਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਪਭੋਗੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ “ਆਮ ਮਾਡਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਸ਼ੈਲ ਰੈਂਪ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ। ਖਰਮਸਤੀ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਹਿਕਵੇਂ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਛਾਤੀ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਂਗਲਾ ਨਾਲ ਉਲਾਰਦਿਆਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੇਮ ਦੇ ਪਤੇ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ।”<sup>28</sup> ਸੋ ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਮਨੁੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਉਪਭੋਗ ਕਰਦਾ ਹੋਈਆ ਸਵੈ ਉਪਭੋਗ ਦੀ ਵਸਤੂ ਵਿਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਦੀ ਵਿਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲ ਨਿਰੰਤਰ ਅਗਰਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ-ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਖਪਤਕਾਰੀ ਰੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਨਦੀਨ’ ਹੈ। ਨਦੀਨ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਧੇਰੇ ਆਰਥਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪਰਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ, ਹਰਹੀਲੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰਨੇਕ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਹਰਜਾਪ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਨੀਤੂ ਨੂੰ ਨੈਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਨੀਤੂ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਪਿਤਾ) ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਲਾਰ ਬਿਰਤੀਆਂ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧੇੜ ਉਮਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਜੈਦੇਵ ਨਾਲ ਰੰਗਰਲੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹੱਦ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੰਕਟਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੈਦੇਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਹਰਜਾਪ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਦਾ ਡੀ. ਐਨ. ਏ. ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਾ ਮੋਟਿਫ ਆਪਦੀ ਕਲਾਤਮਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ 'ਨਦੀਨ' ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਾਰਥਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉੱਤਰ-ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਮਾਨਵ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰ-ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

### ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

- 1 ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ (ਉਧਰਿਤ), ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਵਿਵਚੇਨ (ਸੰਪਾ.), ਡਾ. ਭੀਮ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 107
- 2 ਏਜ਼ਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ, ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਵਿਵਚੇਨ (ਸੰਪਾ.), ਡਾ. ਭੀਮ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 40
- 3 ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ, ਹੜ੍ਹ, ਪੰਨਾ 20
- 4 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 20
- 5 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 14
- 6 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 24
- 7 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 24
- 8 ਉਹੀ, ਪੰਨੇ 24-25



- 9 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 25
- 10 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 25
- 11 ਉਹੀ, ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ, ਪੰਨਾ 36
- 12 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 47
- 13 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 47
- 14 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 48
- 15 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 52
- 16 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 41
- 17 ਉਹੀ, ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕੇ ਜਿਸਮ, ਪੰਨਾ 61
- 18 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 61
- 19 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 73
- 20 ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਬਰਾੜ, ਭੂਮੰਡੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ, ਪੰਨਾ 101
- 21 ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਕਾਲੇ ਵਰਕੇ, ਪੰਨੇ 75-76
- 22 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 80
- 23 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 84
- 24 ਉਹੀ, ਮਹਾਜ਼, ਪੰਨਾ 100
- 25 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 100
- 26 ਉਹੀ, ਹੜ੍ਹ, ਪੰਨਾ 32
- 27 ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 34
- 28 ਉਹੀ, ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕੇ ਜਿਸਮ, ਪੰਨਾ 83